
Original Makale Başlığı:

“Dini Öğrenme Modelinin” çok dinli /çokkültürlü toplumlardaki tezahürleri

Makalenin İngilizce Başlığı:

Appearing of the model of learning religion in multicultural/multireligious societies

Yazar(lar):

Yıldız KIZILABDULLAH

Kaynak Gösterimi İçin:

Kızılabdullah, Y. (2015). “Dini Öğrenme Modelinin” çok dinli /çokkültürlü toplumlardaki tezahürleri. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 5(5), 721-732, <http://dx.doi.org/10.14527/pegegog.2015.039>.

Original Title of Article:

“Dini Öğrenme Modelinin” çok dinli /çokkültürlü toplumlardaki tezahürleri

English Title of Article:

Appearing of the model of learning religion in multicultural/multireligious societies

Author(s):

Yıldız KIZILABDULLAH

For Cite in:

Kızılabdullah, Y. (2015). “Dini Öğrenme Modelinin” çok dinli /çokkültürlü toplumlardaki tezahürleri. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 5(5), 721-732, <http://dx.doi.org/10.14527/pegegog.2015.039>.

“Dini Öğrenme Modelinin” Çok Dinli /Çokkültürlü Toplumlardaki Tezahürleri*

Yıldız KIZILABDULLAH^{†a}

^aAnkara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Ankara/Türkiye

Makale Bilgisi

DOI: 10.14527/pegegog.2015.039

Makale Geçmişi:

Geliş 12 Haziran 2015
Düzeltilme 14 Kasım 2015
Kabul 20 Kasım 2015

Anahtar Kelimeler:

Dini öğrenme modeli,
Din eğitimi,
Kilise-devlet ayrılığı.

Öz

Bu çalışma, Amerika Birleşik Devletleri Indiana Eyaletinde yapılmış ampirik bir araştırmanın verilerine dayanmaktadır. Araştırmada, Amerika’da bulunan özel dini okullar, “dini öğrenme modeli” çerçevesinde incelenmiştir. Maksimum çeşitlilik ve kartopu örnekleme yoluyla seçilen katılımcılar ile mülakatlar gerçekleştirilmiş ve din eğitimi anlayışları ortaya konulmuştur. Bu çerçevede katılımcılara çeşitli sorular sorulmuş ve din eğitimi çerçevesinde gerek içerik/muhteva, gerek amaç ve Amerika’da din eğitiminin durumu ve statüsü konusunda bilgiler edinilerek yorumlanmıştır. Araştırmadan elde edilen önemli sonuçlar, din eğitiminde amacın “dini öğrenme modeli”ne uygun olarak dindarlaştırma hedefi taşıması ve genel anlamda kilise-devlet ayrılığının bir sonucu olarak, din dersinin okullarda yer almamasından duyulan memnuniyet olmuştur.

Appearing of the Model of Learning Religion in Multicultural/Multireligious Societies

Article Info

DOI: 10.14527/pegegog.2015.039

Article history:

Received 12 June 2015
Revised 14 November 2015
Accepted 20 November 2015

Keywords:

The model of learning religion,
Religious education,
Separation of church and state.

Abstract

This study is an experimental study that has been made in the USA. In this study, parochial schools have been dealt with in the concept of “model of learning religion”. Participants have been chosen by snowball and maximum variety sampling. There have been conducted some interviews with participants in view of model of learning religion. In this concept, they have been asked some questions to figure out their perspectives about goals and curriculum of religious education, and status of religious education in the USA. The results of this research are follows: The goal of religious education is to make students believer which it is appropriate with the goal of model of learning religion and it seems that people are satisfied about not having religious education in the public schools as a result of separation of church and state.

* Bu çalışma “Çokkültürlü Toplumlarda Din Eğitimi Modelleri” adlı çalışmanın verilerine dayanılarak geliştirilmiştir. Kızılabdullah, Y. (2014). *Çokkültürlü toplumlarda din eğitimi modelleri.*, Ankara: Otorite Yayınları.

[†]Yazar: ykizilabdullah@gmail.com

Giriş

Okulda din eğitiminin durumu, toplumlara göre farklılık göstermektedir. Bu bağlamda toplumlar, içerisinde buldukları sosyo-dini şartlara göre bir din öğretimi modeli benimseme yoluna gitmektedirler. Hull, okulda din eğitimini etkileyen dört ana unsurdan söz etmektedir. Ona göre, “toplumların dinle ilişkisi, yani tek dinli mi çok dinli mi oldukları, her bir ülkenin din ve laiklik ilişkisi, ülkelerin tarihi geleneği ve devlet okullarında din eğitiminin amacı ve doğası” din eğitimi modellerinin belirlenmesinde etkili olan faktörlerdir (Hull, 2001, pp.1-8).

Okulda din eğitimi, ya da bir başka ifade ile din öğretimi söz konusu olduğunda geliştirilen bir takım modeller bulunmaktadır. Konu ile ilgili literatür incelendiğinde genelde yaygın olarak uygulanan iki yaklaşımdan söz edilebilir. Bunlar, mezhebe veya dine dayalı “confessional” ve mezhepler veya dinler üstü “non- confessional” yaklaşımlardır.[‡] Bu ayrımlar secterian (mezhebi) ve non-secterian (mezhepler üstü) olarak da ifade edilmektedir. Bu konuda en genel tanımlamanın, M. Grimmit’in yaptığı ve J. Hull’un geliştirdiği din öğretimi modeli tanımlamasıdır (Engebretson, 2006). Söz konusu bu modeller şunlardır: “Dini öğrenme (Learning Religion)”, “din hakkında öğrenme” (Learning about Religion) ve “dinden öğrenme (Learning from Religion)” (Grimmit, 2000-Hull, 2003, p.44). *Dini öğrenme modelinde* amaç, bireyi daha dindarlaştırmak olup, bir dinin inanırı tarafından, aynı dinden olan kişilere öngörülen eğitimidir. Bireyin kendi dininde derinleşmesine yardımcı olunmaya çalışılır. *Din hakkında öğrenme modelinin* amacı ise sadece din hakkında tarafsız bir şekilde bilgilendirme yapmaktır. Bu modelde dinlerin birbirlerinden üstünlüğü söz konusu değildir (Jackson, 2007-Kızılabdullah, 2008)[§]. *Dinden öğrenme modelinde* ise, öğrencilerin dindarlaşması ve dini pratikleri yerine getirmesinden ziyade, öğrencilerin din eğitiminden nasıl faydalanabilecekleri, onların manevi ve ahlaki gelişimlerine ne ölçüde katkı sağlanabileceği üzerinde durulur.

Dini Öğrenme Modeli ve Çokkültürlülük İlişkisi

Dinî öğrenme yaklaşımı veya modeli, yukarıda da ifade edildiği gibi temelde “bireyi daha çok dindar yapma amacı” ile yapılan bir eğitimidir.

Dini öğrenme modelinin benimsenmesindeki ana kabul, farklı din ve anlayışlara saygı göstermenin ön koşulunun kendi dinini bilmekten geçtiğidir. Bir başka ifade ile farklı kültür ve dinlerle karşılaşan ve onlarla bir arada yaşayan bireylerin, bir saygı kültürü geliştirebilmeleri ve karşılaştıkları dinlerle barış içerisinde yaşayabilmelerinin yolu, öncelikle kendi dinlerini iyi bilmeleridir. Dolayısıyla söz konusu bu öğrenme yaklaşımında ana amaç, öğrencilere inanılan dini etraflıca öğretmek, sevdirmek ve mensubu oldukları dindeki inançlarını güçlendirmektir. Benimsenen bu modelde diğer dinlerin öğretimi, mensup olunan din çerçevesinde ve o dinin yorumlamasına dayalı olarak yapılır (Noorman, 2000, pp.15-16).

Tarihsel süreci itibariyle ele alındığında söz konusu modelin, eğitimin din ile karakterize edildiği dönemlere dayandığını ifade etmek mümkündür (Lois & Loudon, 2004, p.274). Amerikan tarihinde bu dönem kuruluş yıllarına rastlar ve Amerikan insanının algısında da devlet dini temeller üzerine inşa edilmiştir (Heinrich, 2015). Bu durum, Amerika Birleşik Devletlerinde 19. Yüzyılın yarısında (1840-1850) okuldaki din öğretimi modeli için “secterian” (mezhebe dayanan) ve “non-secterian” (mezhepler üstü) tartışmasını getirmiş ve 1963'lere kadar bu tartışmalar devam etmiştir. Her ne kadar o dönemde okulda verilen din eğitiminin “öz Hıristiyanlık” olduğu, herhangi bir mezhebe dayanmadığı iddia edilmişse de, bu açıklama, yapılan tartışmaları sonlandırmaya yetmemiştir (Fraser, 1999, p. 26).

[‡] Bunların yanında; Doktriner Din Öğretimi, Mezheplerüstü Din Öğretimi, Mezheplerarası Din Öğretimi, Sorgulayıcı Din Öğretimi, Eleştirel Din Öğretimi, Dinlerarası Din Öğretimi, Fenomenolojik Din Öğretimi vb. gibi farklı temellere dayanarak geliştirilen ayrımlara da yapılmaktadır.

[§] Din hakkında öğrenmenin geniş anlamda ilke ve prensipleri bir rapor halinde yayınlanmış ve 50'nin üzerinde ülke buna onay vermiştir. Konu ile ilgili geniş bilgi için Toledo Guiding Principles On Teaching About Religions And Beliefs In Public Schools,.(2007). Poland: Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR).

Her ne kadar dini öğrenme yaklaşımı daha çok, devletin resmi bir dini benimsediği ülkelerde görülmekle birlikte genel olarak iki durumda tercih edilir (Tosun, 2001, p.134). Bunlar;

- Birden fazla dinin olduğu ve din eğitiminin devlet okullarının dışında özel veya vakıf okullarına bırakıldığı bölgeler,
- Toplumda tek bir din veya mezhep mensuplarının çoğunluk olarak yaşadığı, söz konusu din ya da mezhebin devlet tarafından tanındığı ve okulda öğretiminin yapıldığı bölgelerdir.

Amerika Birleşik Devletleri gibi çokkültürlü ve çok dinli ülkelerde de, özel (paralı) kilise okullarında bu modele rastlanmaktadır. Devlet, her ne kadar kamu okullarında sosyal bilgiler, vatandaşlık, dünya tarihi gibi derslerde, genel anlamda dinler hakkında bilgilendirmeler yapsa da, özel olarak bir dinin öğretimini yasaklamıştır. Devlet okullarında herhangi bir şekilde din dersi vermeyi ise, “dini özgürlük” ile çeliştiği gerekçesiyle uygun görmemiş ve -küçük istisnalar olmakla beraber-bu eğitimi dini kurumlara bırakmıştır. Asıl itibarıyla, devlet okullarında din eğitim ve öğretiminin yasaklanması bir anlamda mezheplere ciddi bir dini özgürlük alanı açmış ve isteyen her mezhep kendi doktrinleri doğrultusunda okullar açabilmiştir (Kızılabdullah, 2014).

Amerika Birleşik Devletleri, kuruluşundan itibaren çokkültürlü bir devlet olma özelliğini bünyesinde barındırmış ve tıpkı diğer devletler gibi, günümüzde ulaşılmış olduğu din eğitimi anlayışı için uzun bir tarihsel tecrübe yaşamıştır. Kimi zaman din özgürlüğü, kimi zaman eşitlik ve insan hakları noktasındaki arayışlar neticesinde bugün sahip olduğu anlayışa ulaşmıştır.

Araştırmanın Konusu

Araştırmanın konusu, çokkültürlü ülkelerde benimsenen din eğitimi modellerinden “dini öğrenme modeli” bağlamında, Amerika Birleşik Devletleri’nde benimsenen modelin incelenmesidir. Amerika Birleşik Devletleri, çokkültürlülüğün ilk başladığı ülkelerden biri olması ve bu konuda yaklaşık beş asır gibi uzun bir tecrübeye sahip olmasının bir sonucu olarak, dini özgürlük bağlamında belli açılardan örnek alınmayı gerektirecek yönlere sahiptir. Bu nedenle “okulda din eğitimi tecrübesi” noktasında büyük bir önemi haizdir. Bu çerçevede, söz konusu ülkedeki gerek çokkültürlülük tecrübesi, gerekse dini özgürlük anlayışı ve bu anlayışın neticesinde ortaya çıkan “din eğitimi modeli”, “tüm toplumların belli açılardan çokkültürlü” olduğunu kabul ettiğimiz düşüncesiyle incelenmeye değer görülmüştür.

Yöntem

Araştırmada, geniş bir literatür incelemesinin yanı sıra, nitel araştırma türlerinden, “görüşme” (mülakat) ve “doküman” incelemesi yöntemi kullanılmıştır.

Mülakatta yarı yapılandırılmış mülakat formu ile deneklerle görüşülmüştür. Araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için Amerika Birleşik Devletleri, Indiana Üniversitesi Institution of Review Board (IRB)’a söz konusu araştırma için başvurularak gerekli izinler temin edilmiştir. Dolayısıyla yapılan araştırma, Indiana Üniversitesi Institution of Review Board (IRB) tarafından 23/04/2012 tarihinde onaylanan 1204008503 numaralı araştırma kapsamında gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Örnekleme

Indiana Eyaleti’nin farklı bölgelerinde yer alan toplam 11 dini okul örneklem olarak belirlenmiştir. Bu okullarda okul müdürü, yönetici ve öğretmen olarak çalışan 12 katılımcı ile mensubu buldukları kurumlardaki din eğitimi hakkında görüşülmüştür.

Araştırmanın Soruları

Özel dini okullar kapsamında,

- ✓ Herhangi bir model veya yaklaşım benimseme durumları,
- ✓ Din eğitiminde amaçlarının neler olduğu,
- ✓ Din eğitimi noktasında karşılaşılan problemler,
- ✓ Katılımcıların Amerika’da devlet okullarında din eğitiminin bulunmayışı noktasındaki görüşleri.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, Amerika Birleşik Devletleri Indiana Eyaleti ve 2011-2012 öğretim yılı ile sınırlıdır. Söz konusu bu araştırmada yapılan mülakatlar, katılımcıların kendi görüşleri olup mensup oldukları tüm mezhebe genellenemeyecek niteliktedir. Ancak, genel anlamda her bir katılımcı, incelemeye konu olan kurum ve mezhep için bir örneklem oluşturmaktadır.

Bulgular

Tablo 1.
Katılımcıların Genel Özellikleri.

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Eğitim durumu	Görev	Mezhep	Okul düzeyi	Kıdem
K1	K	45	YL	Din eğitimi öğr. ve kilise prog. yöneticisi	Anglikan	K-8	9
K2	E	57	Lisans	Müdür ve spor öğr.	Pentakostal	K-12	31
K3	K	49	YL	Müdür	Bağımsız	K-6	
K4	E	62	YL	Müdür	Bağımsız	K-12	3
K5	E	40	YL	Müdür	Lutheran	K-8	8
K6	E	41	YL	Müdür	Katolik	K-8	4
K7	E	45	Lisans	Müdür	İslam	K-12	12
K8	E	43	Phd	Müdür	İslam	K-12	
K9	E	32	Lisans	Kilise prog. Yöneticisi	Cizvit Katolik	Lise	7
K10	K	60	YL	Din Eğitimi Öğr.	Cizvit Katolik	Lise	13
K11	E	44	YL	Okul Yöneticisi	Lutheran	Lise	19
K12	E	42	YL	Din dersi öğretmeni	Bağımsız	K-8	8

Katılımcıların özelliklerine bakıldığında üç tanesi dışında hepsinin yüksek lisans derecesine bir tanesinin ise doktora derecesine sahip olduğu görülmektedir. Bu durum, genellikle ABD’de öğretmen ve yöneticilerde istenen kriterlerle de uyumlu bir sonuçtur.

Katılımcıların Araştırma Sorularına Verdikleri Cevaplara Göre Dağılımları**Tablo2.***Din Eğitiminde Özel Bir Model Kullanma Durumu.*

Araştırma Soruları	Katılımcı Cevapları	Örnek ifadeler
Özel bir model kullananlar	8	“Benim dersimde, başlıca model, praxis modelidir. Bir diğer model ise aktif öğrenme modelidir”(K1) “Temel yapı oldukça geleneksel bir yapıdadır. Bizim yapmaya çalıştığımız şey, her konuda, İncil’in ne dediğini anlamaya çalışmaktır.”(K4)
Özel bir model kullanmayanlar	4	

Katılımcıların verdikleri din eğitiminde kullandıkları herhangi bir modelleri olup olmadığı konusunda, her ne kadar çoğunluğu var olduğunu ifade etmiş olsa da genel anlayışın İncilin baştan sona öğretilmesi olduğunu ifade edebiliriz. Ancak örnek ifadede de görüldüğü gibi, farkında olarak farklı modeller ve yaklaşımlar uyguladıklarını da söylemek mümkündür.

Tablo 3.*Din eğitimindeki Amaçlarına İlişkin Sonuçlar.*

Amaç	Cevaplar				
Amaçlar	İyi bir akademik eğitim	Kendi anlayışında derinleşme/dindar insanlar yetiştirme	Kötü alışkanlıklardan koruma/karakter eğitimi	İnançlarından gurur duymalarını sağlama	Tanrının yaşamın her yerinde olduğunu bilme/çağrısına uyma.
Örnek İfadeler	“Bir Hıristiyan olarak, akademik olarak da başarılı olmalarını istiyoruz.”(K5)	“Biz çocuklarımızın, inançlarında profesyonel olmalarını istiyoruz”(K5)	Hayat boyu öğrenme, onları liseye hazırlama, ama sadece bazı standart testleri geçme anlamında değil.”(K12)	“İnançlarından utanç duymamalarını, yani gurur duymalarını ve bunun için Tanrı’ya minnettar olmalarını da istiyoruz”(K5)	“Temelde, Tanrı’nın her şeyde olduğunu nasıl öğreneceklerine ve Tanrı’nın onların yaşamlarında nasıl iş gördüğünü anlamalarına yardımcı olma”(K10)

Katılımcıların ifadelerine göre, genel amaç cümlelerinde yoğunluk, inançlarında derinleşmelerini sağlamak konusunda olmuştur. Bu sonuç, dinin öğrenme yaklaşımının temel hedefi ile de örtüşmektedir. Her ne kadar iyi bir akademik eğitim de amaçlardan biri olarak ifade edilmiş olsa da, temelde dini amaçlar daha baskın gözükmektedir.

Tablo 4.
Din Eğitiminde Karşılaşılan Problemler.

Karşılaşılan Sıkıntılar	Katılımcı cevapları		
Sorunlar	Öğretmenden kaynaklanan	Öğrenciden kaynaklanan	Veliden kaynaklanan
Örnek İfadeler	“Öğrenciler arasında davranış problemlerimiz var. Çocuklar bazen farklı bir inanişla karşılaştıklarında güler. Ben bunun kutsal olduğunu söylüyorum ve uyarıyorum.”(K1)	“En büyük problem öğretmen bulma sıkıntısıdır. Hem Arapça bilen kalifiye öğretmen bulmak zordur.”(K8)	Okul aile ilişkileri. Devlet okulunda hiç konuşamayan veliler, burada her şeye karışma hakkını bulur kendilerinde.”(K8)

Tablo analiz edildiğinde, din eğitimi noktasında karşılaşılan en büyük problemin öğretmen bulma problemi olduğu ifade edilir. Bu problemin nedeni, dini öğrenme modelinde, öğretmenin, eğitimi yapılan dinin mensubu olması şartı aranmasında aranabilir. Hatta genel uygulamaya bakıldığında, sahip olunan seküler eğitim için bile, dindaş öğretmenlerin tercih edilmesi yaygındır. Bu uygulama da din eğitiminin sadece belirli derslere değil, eğitimin geneline yayılması anlayışı nedeniyledir.

Tablo 5.
Amerika’daki Din Eğitiminin Durumuna Bakış.

Amerika’da din eğitiminin durumu	
Olumlu Bakış	“Ben çocuklarımın etik dersi almasını isterim. Örneğin, Müslüman olmayan birinin İslam’ı öğretmesini de istemem. Ama tarih olarak Hıristiyanlık, Yahudilik gibi bilgileri almasını tercih ederim, hiç bir şey olmamasından.”(K7)
Olumsuz Bakış	“Keşke daha çok din eğitimi olsaydı. Çoğu kişi artık kiliseye gitmiyor. İnsanların eğitilmeleri gerek. Keşke farklı dinleri farklı gelenekleri bilseler insanlar diye düşünüyorum. Yıllar önce 1960’larda okullarda din dersi vardı.”(K3)
Belirsiz Bakış	Aileler, çocuklarına destek olmalı. En iyi eğitim aile eğitimi diye düşünüyorum. Kilise eğitimi sadece haftada bir kez, bu da yetersiz diye düşünüyorum. Bu iş, ailenin işi diye düşünüyorum.”(K12)

Verilen tabloda, katılımcıların, Amerika’da devlet okullarında din eğitimi olmayışına nasıl baktıkları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Buna göre, eğit bir dağılımın ortaya çıktığı söylenebilir. Ancak şu da ifade edilmelidir ki, belirsiz olarak görüş belirtenler ve daha fazla din eğitimi olması gerektiğini ifade edenlerin ortak oldukları nokta, özel bir dinin eğitimi değil, daha çok etik dersi veya dinler tarihi gibi bir dersin olmasıdır. Bu yönüyle, katılımcıların, Amerika’daki mevcut din eğitimi anlayışından memnun oldukları ifade edilebilir.

Tartışma ve Sonuç

Araştırma kapsamında ulaşılan sonuçları birkaç açıdan özetlenebilir (Kızılabdullah, 2014).

Bunlar,

- Amerika Birleşik Devletleri’nde kabul edilen dini özgürlük anlayışı ve Din eğitiminin durumu
- Dini öğrenme modeli bağlamında elde edilen bulgular

a. *Amerika Birleşik Devletleri'nde kabul edilen dini özgürlük anlayışı.*

Bilindiği üzere, Amerika Birleşik Devletleri'nde devlet anlayışı tanımlaması “Kilise ve devletin ayrılığı” (Seperation between Church and State) şeklindedir. Bu anlayış, devletin her alanında kendisini hissettirmektedir. En büyük yansımanın ise, din ve vicdan özgürlüğü bağlamında yaşandığı ifade edilebilir. Bu çerçevede, devlet okullarında herhangi bir dinin eğitiminin yapılması, bir başka ifade ile din öğretimi konusu da, bu bağlamda ele alınmaktadır. Bu ayrılık anlayışı neticesinde, vatandaşın din özgürlüğünün garanti altına alınması için Amerikan anayasasına bu konuda bir düzenleme yapılmış (İlk Tadil/First amendment) ve yapılan bu düzenlemeye dayanılarak, din öğretimi devlet okullarının dışında tutulmuştur.

Araştırmanın gerçekleştirildiği Amerika Birleşik Devletleri Indiana Eyaleti devlet okullarında, bir din dersi yer almamaktadır. Bunun yerine “Dünya Tarihi ve Vatandaşlık”, “Coğrafya ve Dünya Tarihi” ve “Sosyal Bilimler” derslerinde, ortaokul ve lise düzeyinde “dinler hakkında genel bilgilere” yer verilmektedir. Söz konusu bu durumun “din hakkında öğrenme” modeli çerçevesinde gerçekleştirildiği ifade edilebilir.

Amerika Birleşik Devletleri'nde devlet okullarında yer almayan din eğitimi, dini ve özel kuruluşlara bırakılmıştır. Bu çerçevede, kilise-devlet ayrılığı prensibine dayanarak, mezhepler, dinler veya dini oluşumlar kendi dini okullarını açabilmekte ve bu okullarda istedikleri eğitimi verebilmektedir. Din eğitimi açısından, kendi programlarını hazırlama, yaklaşımlarını belirleme, öğretmenlerini seçme hakkına sahip olup özerk bir statü içerisinde olan özel dini okullar, ayrıca devlet okullarında verilen seküler eğitime de sahiptirler. Bu çerçevede, dini okulların, din eğitimi dışındaki eğitimlerinde eyalet akreditasyonunu almış olmaları, okulda verilen eğitimin kalitesi için gerekli görülmektedir.

Dini okulların varlığı ve çeşitliliği, bir zenginlik olarak algılanabildiği gibi, bir ayrışma olarak da algılanabilmektedir. Dolayısıyla, söz konusu bu okullar, din özgürlüğü çerçevesinde, isteyen istediği din eğitimi alabildiği için bir zenginlik, ancak bu farklılıklar iletişim kopukluğuna neden olabildiği için de bir ayrışma olarak nitelendirilmektedir.

b. *Dini öğrenme modeli bağlamında elde edilen bulgular*

Amerika Birleşik Devletleri'nde benimsenen “devlet okulunda dinin bulunmaması noktasındaki görüşleri”ni ortaya çıkarmak bağlamında sorulan soru neticesinde, katılımcı düşüncelerinde eşit bir dağılım ortaya çıkmıştır. Ancak, mülakatların genelinden edinilen izlenim şu şekilde özetlenebilir: “Okulda başka bir dinin eğitimi almaktansa, hiç almama”. Bir başka ifade ile katılımcıların neredeyse hepsinin ortak kanaati, devlet okulunda bir başka dinin öğretimine maruz kalmaktansa, hiç birini almama tercihi olmuştur. Var olan rahatsızlık ise devlet okullarına din dersi değil ancak “ahlak dersi”, “etik dersi” veya dini okuryazarlığı arttıracak bir takım derslerin konması gerektiği noktasındadır.

Devlet okullarında var olan dini bilgilendirmeler “din hakkında öğrenme modeli”ne uygun olarak gerçekleştirilmekte, dini okullarda “dini öğrenme modeli” benimsenmektedir. Buna göre, gerek müfredatları, gerek kullandıkları kitaplar ve dini uygulama örnekleri incelendiğinde, bu okullarda “bireyi bir dinin inanırı yapma ve inancında derinleştirme” amacı ile bir eğitimin yapıldığı görülmektedir. Bu çerçevede incelemeye tabi tutulan okullar ve genel anlamda dini öğrenme modeli için ifade edilebilecek hususlar şu şekilde sıralanabilir:

- Dini öğrenme modelini benimseyen okullardaki dini bakış açısı, “dışlayıcı” olarak tanımlanabilir.
- Bu okullarda genellikle din eğitimi, din dersi ile sınırlı tutulmayıp, müfredatın tümüne yayılmaktadır.
- Kutsal metnin baştan sona kadar okutulması ve öğretilmesi genel bir eğitim yöntemi olarak ifade edilebilir.
- Söz konusu dini okullar genellikle ya bağlı buldukları birliklerin (cemaatlerin) genel çerçeve programlarını, ya kendi öğretmenlerinin bu çerçeve programlara göre hazırlamış oldukları programları ya da bazı yayın evlerinin basmış olduğu kitapları kullanmayı tercih etmektedirler.

- Gerek din eğitiminde ve gerekse seküler eğitimde, genellikle benimsenen dine mensubiyeti olan öğretmenler tercih edilmektedir.
- Aynı zamanda birer ticari kuruluş olan özel dini okullar, istisnaları olmakla birlikte, farklı dinden öğrencileri de kabul etmektedirler.
- Diğer dinlerin öğretim konusu haline getirilmesi noktasında dini okulların tercihi, eyaletin benimsemiş olduğu ve diğer derslerin içerisine yayılan “din hakkında öğretim” dir. Ancak bazı okullar, lise düzeyinde karşılaştırmalı dinler tarihi gibi ders içeriklerine yer vermektedirler. Buna lise düzeyinde yer vermelerinin gerekçesi ise öğrencilerin önce kendi dinlerinde sağlamlaşmaları, daha sonra diğer dinleri de öğrenmeleri olarak düşünülmektedir.
- Diğer dinlere müfredatta yer verilmesi “diğer dinlerdeki eksikliklerin fark edilip, kendi dinine daha çok bağlanma ve kendi dinini daha çok yüceltme” amacına yöneliktir.
- Tüm dini okullarda, eğitime konu edilen dine uygun olarak dini pratiklere okul içerisinde yer verilmektedir. Örneğin, haftanın bir günü kilise programı yapılmakta, kutsal metin ezberleri öngörülmekte, öğlen ve Cuma namazları kılınmakta, kilise servis hizmetlerinde görevler verilmektedir.
- Özel dini okullar bağlamında yaşanan sıkıntılara gelince en temelde mensup olunan dinde yeterli kalifiye öğretmen ihtiyacı ve öğrencilerdeki davranış bozuklukları görülmektedir.

Extended Abstract

Introduction

When we discuss religious education in schools, we should know that it differs according to the society. Societies adopt religious models according to their socio-economic and cultural perspective. To Hull (2011), there are several reason that effect the religious education models in schools. These are as follows: relationship of societies with religion, in other words, whether society is monotheistic or not; relationship between secularism and religion, cultural heritage of the country and goals of religious education in public schools (Hull, 2001, pp.1-8).

There are three common model that they have been invented by Grimmit and developed by Hull for religious education (Engebretson, 2006). These are as follows: Learning religion, learning about religion, and learning from religion (Grimmit, 2000-Hull, 2003, p.44).

Model of Learning Religion and its relationship with Multiculturalism

The goal for learning religion is to make students believer and have deeper knowledge in their religion. Teachers and students must be affiliated with same religion in this model. Other religion have been teaching according to the religion that taught and adopted (Noorman, 2000, pp.15-16). When we look at the historical process, we can see that this model has been adopted the time when education was not seen without religion (Lois & Loudon, 2004, p.274). America has similar background even in the historical process and in the mind of Americans (Heinrich, 2015). This background has brought the discussion about sectarian and non-sectarian religious education in schools in 1840-1850 (Fraser, 1999, p. 26).

The model of learning religion generally has been adopted in two conditions. These are as follows (Tosun, 2001, p.134):

1. When society include more than one religion and public schools has no religious education,
2. When society has a constitutional religion and specific religious education in public schools.

When we analyze the “learning religion” in the USA, it is obvious that the state has some implementation about religious education that we mentioned in the first type (Kızılabdullah, 2014).

The Subject of the Research

The subject of the research is that to analyze the “model of learning religion in the example of the USA.

Method

The quantitative (interview and document analyzing) method is the main method in this research. I have conducted interviews with 12 participants who work in the parochial schools which belong to different denominations. In addition to interviews I also analyze the books and curriculum of the same schools.

I conducted this research with the license of Indiana University Institution of Review Board (IRB) in 23/04/2012 with the 1204008503 research number.

The Sample of Research

The sample of the research is the 11 parochial schools in State of Indiana (Bloomington). I conducted 12 interviews with educators, teachers, and heads of schools and presidents of schools in these parochial schools.

Research Questions

These parochial schools,

- Whether they adapt any special model in their religious education or not,
- Their goals for religious education,
- Their problems that they faced in their religious education
- Their idea about religious education status in the public schools in America.

Limitations for the Research

This research is limited with the State of Indiana and 2011-2012 academic year.

Results and Discussion

We could classify the results in some aspects (Kızılabdullah, 2014).

- Results that show the understanding of secularism and religious freedom
- Results that show that effects of model of learning religion.

As we all know that America has the principle of separation of religion and state. This principle has implemented in religious education also. Because of this principle there is no specific religious education in state schools except some topic about religions in different courses. America leaves religious education to the denominations as privately (parochial school). This condition has been accepted freedom for religious education.

In the context of this research, model of learning religion in the USA is preferred by religious people because they believe that “it is better to have no religious education instead of having specific one in state schools”. But they also prefer “ethic course” or any other course for religious literacy in state schools.

Parochial schools have adopted “the learning religion model” and they have “exclusivist” understanding of religion.

Although parochial schools have specific religious education in their schools, they try to give religious perspective in their whole education. Their method for religious education is to read Bible from cover to cover generally. Almost all parochial schools have collective worship inside their religious education. Other religions are taught according to the “model of learning about religion” in parochial schools.

Kaynakça

- Engebretson, K. (2006). Learning about and learning from religion, the pedagogical theory of Michael Grimmit. In M. de Souza, G. Durka, K. Engebretson & R. Jackson (Eds). *International handbook of the religious, moral and spirituall dimensions in education* (pp.667-679) Nederland: Springer
- Fraser, J. W. (1999). *Between church and satate: Religion&public education in multicultural America*. New York: St. Martin Press
- Grimmit, M. (2000). Contemporary pedagogies of religious education: What are they? In M. Grimmit (Ed). *Pedagogies of religious education* (pp.207-231). Great Wakering, Essex: McCrimmons
- Heinrich, J. The devil is in the details: in America, can you really say "God" in school? *Educational Review*, 67(1), 64-78
- Hull, J. (2001). *The contribution of religious education to religious freedom: A global perspective religious education in schools: Ideas and experiences from around the world*, Retrieved March 15, 2014, from <http://www.iarf.net/REBooklet/Hull.htm>
- Hull, J. (2003). Demokratik çoğulcu toplumlarda din eğitimi üzerine genel değerlendirme. In *Din öğretiminde yeni yöntem arayışları*, uluslararası sempozyum bildiri ve tartışmalar, 28-30 March 2001 (pp.33-52) Ankara: MEB
- Jackson, R. (2007). Avrupa'da kurumlar ve din öğretimi-öğreniminin kamusal alandaki eğitime katkısı. In *Avrupa Birliği sürecinde dini kurumlar ve din eğitimi milletler arası tartışmalı ilmi toplantı* 2007 (pp. 119-158). İstanbul: Ensar Neşriyat
- Kızılabdullah, Y. & Yürük, T.(2008). Din eğitimi modelleri çerçevesinde Türkiye'deki din eğitimi üzerine genel bir değerlendirme. *Dini Araştırmalar Dergisi*, 11 (32), 101-123
- Kızılabdullah, Y. (2008). Toledo kılavuz ilkeleri ve din kültürü ve ahlak bilgisi programı. *Dinî Araştırmalar Dergisi*, 11(32), 167-181
- Kızılabdullah, Y. (2014). *Çokkültürlü toplumlarda din eğitimi modelleri*. Ankara: Otorite Yayınları
- Noormann, H. (2000). Almanya'da Hıristiyan din dersinin hukuksal çerçeve koşulları ve İslam Din Dersi için olası modeller. In *Türkiye ve Almanya'da İslam din dersi tartışmaları* (pp.24-30). Ankara: Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi ve Konrad Adenauer Vakfı Yayını
- Rouden, L.M. R (2004). The conscience clause in religious education and collective worship: Conscientious objection or curriculum choice?. *British Journal of Religious Education*, 26(3), 273-284
- Toledo guiding principles on teaching about religions and beliefs in public schools. (2007), Poland: Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR).
- Tosun, C. (2001). *Din eğitimi bilimine giriş*. Ankara: Pegem A Yayıncılık

